

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ЦЕНТАР ЗА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД САНУ И УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТИСКА КУЛТУРА

ВРТ

БЕОГРАД – НИШ 2014

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА

ВРТ

**Београд – Ниш
2014**

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

712.28:39(082)

316.72:39(082)

ВРТ / приредио и предговор написао Драган
Жунић. - Ниш : Центар за научноистраживачки рад
САНУ и Универзитета у Нишу : Филозофски
факултет, 2014 (Ниш : Линија принт). - 134 стр. :
илустр. ; 24 см. - (Традиционална естетска
култура ; # књ. #7)

На спор. насл. стр.: Garden. - Према
предговору, зборник садржи радове настале на
основу саопштења и дискусија изложених на
Симпозијуму одржаном 2011. на Универзитету у
Нишу, у оквиру рада на пројекту Традиционална
естетска култура. - Радови на срп. и буг.
језику. - Тираж 100. - Традиционална естетска
култура : врт: стр. 9-16. - Напомене и
библиографске референце уз текст. -
Библиографија уз већину радова. - Summaries..

ISBN 978-86-7025-584-5

1. Жунић, Драган, 1952 [уредник] [аутор
додатног текста]

а) Игра - Интердисциплинарни приступ -
Зборници
COBISS.SR-ID 211066380

**Издавање ове монографије суфинансирало је Министарство
просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.**

**CENTER FOR SCIENTIFIC RESEARCH
OF SASA AND UNIVERSITY OF NIŠ
FACULTY OF PHILOSOPHY, UNIVERSITY OF NIŠ**

**TRADITIONAL AESTHETIC CULTURE
GARDEN**

**Edited by
Dragan Žunić, PhD**

**Belgrade – Niš
2014**

**ЦЕНТАР ЗА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД
САНУ И УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ**

**ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА
В Р Т**

**Приредио и предговор написао
др Драган Жунџ**

**Београд – Ниш
2014**

Центар за научноистраживачки рад
САНУ и Универзитета у Нишу

Филозофски факултет Универзитета у Нишу

ТРАДИЦИОНАЛНА ЕСТЕТСКА КУЛТУРА, књига 7

**Традиционална естетска култура
ВРТ**

Приредио:
др Драган Жунић

Програмски одбор Симпозијума:

Академик Мирослав Пантић

Управник Центра за научноистраживачки рад
САНУ и Универзитета у Нишу

Др Драган Жунић,

Универзитет у Нишу, Факултет уметности у Нишу,
Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу

Д-р Станка Јанева,

Етнографски институт с музеј при БАН, Софија

Др Никола Цекић,

Универзитет у Нишу, Грађевинско-архитектонски факултет у Нишу

Др Недељко Богдановић,

Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу

Секретар Симпозијума: **Светлана Станојевић,** секретар у Центру

Издавачи:

Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу,

Београд – Ниш

Филозофски факултет Универзитета у Нишу

За издавача:

академик Владисав Стефановић

проф. др Горан Максимовић

Лектор:

мр Тања Милосављевић

УДК:

Александра Спасић

Превод резимеа на енглески:

др Надежда Стојковић

Дизајн корица:

др Никола Цекић

Техничка припрема:

Миле Ж. Ранђеловић, дипл. инж. ел.

Штампа:

„Линија принт” Ниш

Тираж:

100 примерака

ISBN 978-86-7025-584-5

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	9
Тања Милосављевић.....	17
ЕСТЕТСКИ МОМЕНТИ У РАЗГРАНИЧЕЊУ ЛЕКСИКЕ СА ОСНОВНИМ ЗНАЧЕЊЕМ ВРТ	
Tanja Milosavljević	24
AESTHETIC MOMENTS IN DISCERNING THE LEXIS WITH THE BASIC MEANING OF GARDEN	
Бојан Јовановић	25
КУЛТУРА ВРТА	
Bojan Jovanović	33
CULTURE OF A GARDEN	
Марија Маркова	35
ГРАДИНАТА В ТОЗИ И В ОНЗИ СВЯТ СПОРЕД ПРЕДСТАВИТЕ НА ТРАДИЦИОННИЈА БЪЛГАРИН	
Marija Markova	54
GARDEN IN THIS AND THAT WORLD ACCORDING TO THE REPRESENTATIONS OF A TRADITIONAL BULGARIAN	
Душан Пајин	55
ЈАПАНСКИ ВРТОВИ	
Dušan Pajin	64
JAPANESE GARDENS	
Драган Ћаловић	65
ВРТ У ИСЛАМСКОЈ УМЕТНОСТИ	
Dragan Ćalović	76
GARDEN IN ISLAMIC ART	
Станка Јанева	77
ПАРКЪТ КАТО КУЛТУРНО ПРОСТРАНСТВО	
Stanka Janeva	87
PARK AS A CULTURAL SPACE	
Иванка Петрова.....	89
ГРАДСКАТА ГРАДИНА В СТАРА СОФИЈА – СОЦИОКУЛТУРНИ ПАРАМЕТРИ И ОБЩЕСТВЕНИ ФУНКЦИИ	
Ivanka Petrova	106
CITY GARDEN IN OLD SOFIA – SOCIOCULTURAL PARAMETERS AND SOCIAL FUNCTIONS	

Ана Р. Савић Грујић	107
ЛЕКСИКА ЦВЕЋА У ЦРНОТРАВСКОМ РЕЧНИКУ	
РАДОСАВА СТОЈАНОВИЋА	
Ана R. Savić Grujić	114
LEXIS OF FLOWERS IN THE DICTIONARY OF CRNA TRAVA	
(CRNOTRAVSKI REČNIK) BY RADOSAV STOJANOVIĆ	
Никола Цекић.....	115
ВРТНЕ ФАСАДЕ У УРБАРХИТЕКТУРИ	
Nikola Cekić.....	123
GARDEN FACADES IN URBAN ARCHITECTURE	
Срђан Марковић.....	125
ВРТ У СЛИКАРСТВУ МИРЈАНЕ МИХАЋ	
Srđan Marković.....	134
GARDEN IN THE PAINTINGS OF MIRJANA MIHAĆ	

ЕСТЕТСКИ МОМЕНТИ У РАЗГРАНИЧЕЊУ ЛЕКСИКЕ СА ОСНОВНИМ ЗНАЧЕЊЕМ *ВРТ**

Апстракт. У раду су етимолошки и семантички обрађене лексеме којима се именује земљиште где се сади и негује поврће, воће, цвеће, односно врт или башта. Поред лексеме врт, која је латинског порекла, и турцизма башта, истој семантичкој категорији припадају словенске лексеме градина, сад, долац, као и позајмљенице перивој, ћипур, ћардин / жардин, бостан. Лексеме којима се означава врт су полисемичне и региструју више значења. Дистинкција „цветна” – „повртна” башта не успоставља се употребом одређених лексема, јер су оне синонимне, већ се постиже спецификацијом значења (цветњак / цвећњак, ружичњак, ђулистан) или употребом детерминатива (ђул-башча, аз-башча, бостанли-башча). Поједине туђице задржале су своју изворну семантику, као на пример: перивој, ћардин / жардин / цардин или бостан (који је у српским говорима проширио значење). У народним говорима носиоци естетске димензије су деминутивни облици, па се дивергенција остварује опозицијом основне речи и њеног деминутива (градина: градинче, градиница, градинка; башта: баштица; бостан: бостанац; грун: грунка, итд.).

Кључне речи: врт, башта градина, естетска димензија, деминутивне форме, позајмљенице..

Земљиште (обично оградањено и уз кућу) где се сади и негује поврће, воће, цвеће, у нашим стандардним речницима дефинисано је лексемама *врт*, *башта*, *градина*. У српском језику *врт* и *башта* се користе као синоними. Њима се придружује и лексема *градина*, која је из народног говора продрла у књижевни језик.

---

* Рад је настао у оквиру пројекта (178020) *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Ове лексеме су полисемичне, али у свом основном значењу имплицирају део окућнице на којем се гаји цвеће или се гаје пољопривредне културе. Првобитна намена врта била је економска, служио је за гајење поврћа (лексема *поврће* настала је од прилошке синтагме *по врту* и суфикса за збирне именице *-је*, дакле „оно што се гаји у врту“). Временом је своју основну функцију модификовао, па осим узгајања аграрних култура, у вртovima почиње да се гаји и цвеће. Вртови током историје добијају нову димензију, чисто естетску, културолошку, са сврхом да служе као украс, односно да улепшавају простор око куће. Тако је настала потреба да се разликује *цветна башта* од *повртне баште*. Чак и описно, у синтагматским конструкцијама, значење је конкретизовано детерминаторима (*цветна, повртна*).

Лексема *врт* јавља се у српским повељама из XIV века. Многи словенски топоними (нпр. словеначко Вртиште – купусиште), као и постојање ове речи у бугарском језику (*врат*, мн. *вртове* и *ворт*) указују на чињеницу да је *врт* био раширен на читавом словенском Балкану (Скок, III: 630).

У старословенском језику је постојала апозитивна сложеница *врѣтоградъ*, која је ишчезла из језика јер садржи семантичку таутологију, али се други елемент, од којег је настала *градина* у источним српским говорима, као и *огород* у руском језику, очувао у *виноград* „вински врт“ (Скок, III: 631). Раније се сматрало да је *врѣтоградъ* позајмљеница из готског, која и облички и семантички одговара готском *aurtigards* (одакле у енглеском *orchard* – воћњак), а сам *врт* етимологији објашњавају скраћеним обликом дводелне речи. Иако су ово сложене истога апозитивног типа, савремена етимологија одбацује овакву тврдњу (Скок, Влајић), не налазећи у њој културно-историјско оправдање. У лингвистици је утемељено мишљење да је *врт* романског порекла (од лат. *hortus*), настао од деминутивног облика *hortulus* (који није очуван ни у једном романском језику), на шта указују форме *вртал*, односно *вртао* (у Приморју) и *вртача*. У прилог овом тумачењу иде и географска распрострањеност ове речи на Балкану (имају је Срби, Хрвати, Словенци и Македонци у западним говорима).

У јужним словенским језицима (бугарском и македонском), као и у јужним и источним српским говорима, лексему *врт* потиснуо је аутментативни дериват *градина*, који једино у тој форми чува значење „врт“, а први пут се јавља у изворима из XIV века. *Градина* је изведеница од старословенског *градъ*, односно прасл. **гордъ* – „ограђено место, вртал“. Исти, прасловенски корен, са основним значењем „врт“, сачуван је у источним и западним словенским језицима (рус. *огород*, бел. *агарод*, пољ. *ogród*, чеш. и слов. *zahrada*). Из словенских језика ова реч ушла је у румунски (*grădină*) и албански језик (*gradinë*).

Турцизам *башта* (тур. *bahçe*) јавља се у већини балканских земаља (мак. *бавча*, буг. *бахча*, *бафча*, рум. *bahce*, алб. *bahce*). У српским писаним споменицима ова реч присутна је од XVIII века. Веома је фре-

квентна у народној лирској поезији, где је најчешће *цветна* („*сву би ружу по башчи побрала*”, „*мој босиљче из зелене башче*”). У српским народним говорима јавља се са много фонетских ликова: *багча*, *бајча*, *бакча*, *барча*, *бахча*, *бача*, *баића*, *баиша*, а семантички упућује на цвећњак, повртњак, воћњак, па чак и на њиву на којој се узгаја поврће. Семантичка диференцијација у појединим говорима истакнута је оријенталним допунама *аз* (тур. *has*) и *ал* (тур. *hal*), па тако у *Речнику САНУ* налазимо синониме *албаиша* и *аз-баиша* / *хазбаиша* са примарним значењем „цветна башта” (што је илустровано примерима: „*Ноћас ми је драги долазио, у аз-баишу коња уводио, по аз-баиши цвијеће поломио*”; „*Отишла је у аз-баишу да невен бере...*”). *Аз-баиша* (тур. *hasbahçe* – дворска, царска башта) јавља се у тимочком говору и њоме се именује „башта посебне врсте по лепоти, ванредна башта”.

Као дијалектизам у *Речнику српског књижевног и народног језика* јавља се *ђул-баиша*, са варијантама: *ђул-бача*, *ђул-баића*, *ђул-баиша*, где први елемент полусложенице *ђул* уже одређује шири појам (*баишу*) и конкретизује његово значење – башта засађена ружама, ружичњак („*Ево мене у ђул-баиши, где ја тугујем*”, „*Бабо ми је ђул-бачу, невен да бере*”, „*Тамо се у ђул-баићама...цуре и момци љубе*”, „*У ђул-баиши смиље пљивела*”).

У синтагматским изразима *врт* и *баиша* спецификују своја значења и уз одговарајуће детерминанте обележавају конкретне реалије (*божји врт* – рај; *ботанички врт* – ботаничка башта; *висећи* (*Семирамидини*) *вртови* – вештачки паркови у Вавилону направљени у виду тераса тако да чине утисак као да висе; *дечији врт* – дечији вртић; *зоолошки врт* – место где се чувају животиње (нарочито ретке) ради приказивања и проучавања; *јавни врт* – јавни парк; *ботаничка баиша* – врт у коме се гаје поједине врсте домаћих и страних биљака; *зимска* (*стаклена*) *баиша* – просторија са кровом и зидовима од стакла за гајење јужних биљака или раног поврћа и воћа, стаклара; *зоолошка баиша* – зоолошки врт; *летња баиша* – ресторан, кафана под ведрим небом за летњу сезону; *огледна баиша* – одвојено земљиште за гајење биљака на којима се врше разна испитивања).

Све три стандардизоване лексеме означавају простор близу куће на коме се гаји цвеће, односно воће или поврће. Ниједном од њих се посебно не истиче естетска димензија именованог простора. Блага нијанса у значењу, примећује етимолог Јасна Влајић Поповић, осећа се у преведеницама *ботаничка баиша* (фр. *jardin botanique*) и *зоолошки врт* (нем. *zoologischer Garten*), као и у називима *дечији вртић* „обданиште” и *летња баиша* „отворени део ресторана”, где се *врт* доживљава као ограђено место где се неко или нешто чува од спољних утицаја, док је *баиша* отворена и служи за украс. Сличну семантичку дивергенцију налазимо у једном запису из Полимља, где се наводи да *врт* који је засађен цвећем треба разликовати од *баише* засађене поврћем. Међутим, овакве потврде су реткост, јер се ни у књижевном

језику ни у народним говорима не прави разлика између цветне баште и повртњака овим синонимима, већ опозицијом основне речи и њеног деминутивног облика.

Тај дистинктивни семантички однос упечатљив је у дијалекатским говорима, где су деминутивне форме носиоци естетске вредности лексеме. У говорима источне и јужне Србије деминутиви *градиница*, *градинка* и *градинче* означавају земљиште око куће на коме се узгаја цвеће („Око куће је и градиница где женски свет гаји цвеће”; „До куће у двору често се наводи градина... Ако је мања, градинче, у њој је само цвеће”). Исту семантичку вредност („место где се гаји цвеће”) има облик *баштица* у војвођанским говорима.

Осим ових трију лексема, *врт*, *башта* и *градина*, у стандард је ушла и реч из Вуковог *Рјечника* – *перивој*, која је у старосрпским споменицима забележена још у XIV веку као *перивола*, *перивоља*, а у дијалекту се јавља и као *пеливој*. Ова лексема је грчког порекла (стгрч. *περίβολος*, нгрч. *περίβόλι* „оно што окружује”), а првобитно се односила на цветну башту каја иде у круг око манастира. Касније је проширила своје значење, па у је у *Речнику* Матице српске дефинисана као „ограђено земљиште одређено за одмор и шетњу, а засађено цвећем и дрвећем, цветњак, врт, парк”, при чему није изгубила првобитну естетску функцију.

Искључиво естетску, па у неколикој мери и хедонистичку, димензију има лексема *цветњак* / *цвећњак*, одређена као „башта са цвећем”, а њој се придружује и *ружичњак* „башта засађена ружама”, односно турцизам *ђулистан* (тур. *gölüstan*) „врт са ружама, ружичњак”. Као песничка варијанта јавља се *ђулисад* (налазимо је у Змајевој поезији), семантички изједначен са *ђулистаном*. У композиту *ђулисад* долази до контаминације стране и домаће лексеме, односно турског *göl* и словенског *сад*.

Лексема *сад* у *Речнику* Матице српске дефинисана је као „земљиште засађено биљкама, дрвећем, поврћем, цвећем (врт, расадник, воћњак, виноград, парк)” („Засадиство саде винограде”, „Цвијећем га [вијенац] китих из другог сада”). У српском језику *сад* корелира са именицама *врт*, *башта*, *градина*. Као поствербал словенског глагола *садити* (стсл. *sažďo*) *сад* се одржао и у источнословенским језицима (рус. *сад*, бел. *сад*, укр. *сад*, *садове*). Као други елемент јавља се у словеници *рукосад* „оно што је руком сађено (виноград, воћњак и сл.)”, где заржава превасходно аграрно значење.

Словенска је и лексема *долац*, деминутив именице *до* (прасл. *dolъ), која у западним српским говорима има исто значење као *башта* и *врт*, мада се њоме именује и мања њива. Истом семантичком слоју припада још једно значење ове лексеме – „вештачка тераса од плодне земље насуте између падине брда и каменог зида ради обраде”. *Доци* или „културне терасе”, настале прилагођавањем срединских услова човековим потребама, са културолошког аспекта могу се посматрати као архитектонско преобликовање природних фактора, који

осим примарне функције (узгајања ратарских култура), представљају пејзажно уређени простор („непрекидне маслинске шуме...неколико километара у дужину”) и естетски осмишљене површине.

У постојећим стандардним и дијалекатским речницима срећемо низ позајмљеница које значењски одговарају лексемама *башта*, *врт*, *градина*. Такав је случај са грцизмом *ћипур* (грч. *κηπουρία*). Аналогијом према грчком деминутиву (грч. *κηπουριον*) који су грчки калуђери донели у Црну Гору, именујући уређени баштенски простор око манастира, настао је у западним говорима *ћипурак*, синоним са *вртал* (Скок, I: 358).

У западним српским и хрватским говорима, под утицајем италијанског језика, јавља се романизам *ћардин*, са варијантама *жардин* и *цардин* (итал. *giardino* „врт, башта”) (РСАНУ: „Понајљепше цвеће рајскога *ћардина*”, „*Липо ти је у жардину цвиће*”, РМС: „*Цардини блистају и сада на прољетном сунцу*”). У наведеним семантичким реализацијама садржана је естетска димензија *ћардина*, јер примери показују да се ради о цветној башти.

Од истог корена, али од фр. *gardiniere*, добијена је *жардињера* – „стаклена или камена посуда у којој се држи цвеће; камени стуб са саксијом цвећа или зеленила”, која служи искључиво за украс. Позајмљенице *жардин*/*ћардин*/*цардин* и *жардињера* имплицирају искључиво естетски моменат.

Турцизам *бостан* задржао је своје изворно значење (тур. *bostan* „врт”, од новоперсијске сложенице *bostān / bustān* „мирисно место”) и у српском језику, а користи се у арапском, албанском, бугарском, македонском и румунском језику. У народним говорима јавља се и у лику *бостањ*. Поред значења „башта, цветњак”, регистрована су и многа друга значења ове лексеме, која припадају домену пољопривредне терминологије („*земљиште на коме се гаје диње и лубенице*”; „*лубенице и диње*”, „*повртњак*”, „*поврће*”, „*воћњак*”, „*шумица, забран*”). Дистинкција значења не остварује се на формалном плану, али можемо претпоставити да је семантички слој који носи културолошку димензију изразитији у крајевима где је по правилу остварена јача интерференција и где се снажније осећа утицај турског језика („*Не труни ми по бостану цвијеће*”, „*Бостан с цвијећем*”, „*У бостану рујне руже*”). Деривати *бостанлук* (тур. *bostanlık*) и *бостанџилук* (тур. дијал. *bostancılk*) између осталог, односе се и на цветну башту („*Ја би знала гдје би цвала, у царскоме бостанлику*”), као и деминутивна форма *бостанац*. Турски непроменљиви придев *бостанли* конкретизује значење лексеме *башта* у синтагматском споју, те је забележена *бостанли башта* као „цветни врт, врт пун цвећа” („*И окрену у бостанли башчу, до ружице цвита долазио*”).¹

¹ У турској војсци постојао је јаничарски род *бостанџије*, који је имао задатак да се брине о царским бостанима и баштама у Цариграду и његовој околини. Због

Интересантан је пример који налазимо у *Тимочком дијалекатском речнику* – *грунка*. Дијалекатско *грун* или *груј* потиче од немачког *der Grund* „земљиште”, па је могуће да је контаминацијом добијена *грунка* са значењем „кита цвећа, букет”, у ширем смислу *цветна башта*.

Поменућемо и латинизме који имају спецификована значења, а самим тим и ограничену употребу. То су *розаријум* (лат. *rosarium*) „ружичњак у коме се налазе урне на гробљу” и *виридариј* / *виридаријум* (лат. *viridarium*) „врт за уживање и забаву”.

Полазећи од семантике и етимологије лексема којима се именује *врт*, у раду смо се позабавили дистинкцијом њихове аграрне и естетске, односно културолошке димензије. Лексички инвентар којим се именује *врт* је врло богат, али је већина лексема страног порекла. Поред словенских *градина*, *сад* и *долац*, и одомаћених *врт* и *башта*, у српским говорима употребљавају се и *перивој*, *ђулистсан*, *ћипур*, *ђардин*.

У обзир смо узели и дијалекатске ликове (*багча*, *бајча*, *бакча*, *барча*, *бахча*, *бача*, *баића*, *баишча*), облике (*градинка*, *градинче*, *градиница*, *баштица*, *грунка*, *цветњаче*, *ћипурак*, *долац*) и семантику речи са номинационим значењем „врт”. Тај дистинктивни семантички однос упечатљив је у народним говорима, где су деминутивне форме носиоци естетске вредности лексеме (*градина* – ограђени део окућнице на којем се узгаја поврће; обрадиви део имања према *градиница*, *градинка*, *градинче* – земљиште око куће на коме се узгаја цвеће; *башта* – врт, градина, повртњак према војвођанском *баштица* „место где се гаји цвеће”; *грун* (од германизма *grunt*) – земљиште, грумен према *грунка* – кита цвећа, цветна башта; *ћипурак*, *долац*). Естетска димензија остварује се детерминантама у конструкцијама типа *ђул-башта*, *аз-башча*, *ал-башча*, *бостанли башча*, или конкретним именовањем *цветњак* / *цвећњак*, *ђулистан*, *ђулисад*, *ружичњак*, *розаријум*. Изворна семантика сачувана је у романизмима *ђардин* / *жардин* / *цардин* и *жардиниера*, док су грцизам *перивој* и турцизам *бостан* проширили своја основна значења.

Лингвгеографска анализа лексичког корпуса показује да је лексема *врт* распрострањена у западним говорима, док су *градина* и *башта*, са мноштвом фонетских и морфолошких варијанти, заступљене у источним говорима. Турцизам *башта* истиснуо је из употребе лексему *врт*, и одомаћио се у српском, македонском и бугарском језику, а јавља се и у румунском и албанском. Словенизам *градина* карактеристичан је за југоисточну дијалекатску зону, док се у западним крајевима и приморским областима јављају *долац*, *ћипур* и *ђардин*. Оријентални утицај огледа се у употреби турцизама *бостан*, *бостан-лук*, *бостанџилук* у значењу „цветна башта” и *ђулистан* „ружичњак”, који су фреквентни у народној лирској поезији. Лексеме *перивој* и *сад* карактеристичне су за песнички језик.

тога су и добили овај назив. Из овог одреда се регрутовала царска гарда (Шкаљић 1989: 148).

Литература

- Jasna Vlajić Popović, *Etimologija: Zasto se kaze...(vrt, kuca, brdo itd.)*, <http://illyria.proboards.com/index.cgi?board=yugohellenism&action=display&thread=210>
- Јакша Динић, *Тимочки дијалекатски речник*, Институт за српски језик САНУ, Монографије 4, Београд, 2008.
- Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Завод за уџбенике, Београд, 2007.
- Глиша Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, I, II, Приштина, 1998.
- Етимолошки речник српског језика*, књ. 1, уредио А. Лома, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2003.
- Етимолошки речник српског језика*, књ. 2, уредио А. Лома, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2006.
- Етимолошки речник српског језика*, књ. 3, уредио А. Лома, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2009.
- Новица Живковић, *Речник пиротског говора*, Пирот, 1987.
- Радмила Жугић, *Речник говора јабланичког краја*, СДЗБ ЛП, Београд, 2005.
- Момчило Златановић, *Речник говора јужне Србије*, Врање, 1998.
- Нађа Куртовић Фолић, *Врт у књижевности и култури*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, 52, бр. 3, Нови Сад, 2004, стр. 639-637. (Приказ књиге *Врт у књижевности и култури*, уредник Н. Грдић, књ. 5, Друштво за проучавање XVIII века и Завод за културу Војводине, Нови Сад, 2005).
- Речник српских говора Војводине*, 1-9, ред. Д. Петровић, Матица српска – Тиски цвет, Нови Сад, 2000-2009.
- Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, САНУ – ИСЈ, 1959-2006, књ. I – XVII.
- Речник српскохрватског књижевног језика*, I-VI, Матица српска, Нови Сад, 1967-1976.
- Petar Skok, *Etimologijski rečnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb, JAZU, 1971-1974, knj. I-IV.
- Abdulah Škaljić, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Svjetlost, Sarajevo, 1989.

Tanja Milosavljević

Institute for Serbian Language SASA, Belgrade

AESTHETIC MOMENTS IN DISCERNING THE LEXIS WITH THE BASIC MEANING OF *GARDEN*

Abstract. The paper deals with etymological and semantic analysis of lexemes that denote soil on which vegetables, fruits, flowers are sown and nourished, that is a *garden*. Apart from the lexeme *urt* which is of Latin origin, and the one of Turkish origin *bašta*, to the same semantic category there belong lexemes of Slavic origin *gradina*, *sad*, *dolac*, as well as the loanwords *perivoj*, *ćipur*, *đardin/žardin*, *bostan*. Lexemes designating *garden* are polysemic and register multiple meanings. The distinction ‘flowery’ – ‘vegetable’ garden is not established by the use of specific lexemes since they are synonymous, but is achieved by specifying the meaning (*cvetnjak/cvećnjak*, *ružičnjak*, *đulistan*) or use of determiners (*đul-bašča*, *az- bašča*, *bostanli- bašča*). Some loanwords have retained their original semantics, like: *perivoj*, *đardin/žardin* / *džardin* or *bostan* (which in Serbian has extended its meaning). In folk speech the carriers of aesthetic dimension are diminutives, so the divergence is achieved by opposition of the basic word and its diminutive (*gradina*: *gradinče*, *gradinica*, *gradinka*; *bašta*: *baštica*; *bostan*: *bostanac*; *grun*: *grunka*, etc).

Key words: *garden*, *flowery garden*, *esthetic dimension*, *diminutive forms*, *loanwords*.